

တပည့်တော်များလွန်ခေတ် အသင်းတော်

ဧကရာဇ် ဗယ်လာရီးနန်နာ့စ် မတိုင်မှီ စိန့် လောရင်ဇ် (ဖရာ အင်ဂယ်လီယို လက်ရာမှ)

တပည့်တော်များ ကွယ်လွန်ပြီး ဘွဲ့ရောင်များက မြို့နေလူထု ထဲသို့ အုပ်ထိန်းသူများ အဖြစ် ထိုးဖောက် ဝင် ရောက် လာသော အချိန်နှင့် ဆက်လက်၍ နိုင်ငံတော် နှိပ်ကွပ်မှုမှသည် ကွန်စတန်တိန်း သည်ဂရိတ် နန်းတက် လာပြီး ခရစ်ယာန် ဝတ်ပြု ကိုးကွယ်ခြင်းအား တရားဝင် ပြုပေးသည် အထိ ခေတ်ကာလကို တပည့်တော်များ လွန်ခေတ် ဟု အကြမ်းအားဖြင့် သတ်မှတ်ပေးသည်။ အစောဦးဆုံး ခရစ်ယာန်ဆိုသည့် စကားလုံးနှင့် ကာသိုလစ် ဟူ သော စကားလုံး တို့အား သုံးစွဲမှုမှတ်တမ်းမှာ အန္တီအုတ်မှ အက်နာ့တီးယာ့စ် တို့ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။

နိုင်ငံတော် နှိပ်ကွပ်မှု

အစပိုင်းမှပင် ခရစ်ယာန်များမှာ အမျိုးမျိုးသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကို ခံခဲ့ရပေသည်။ ထိုအထဲ၌ သတေဖန် (တမန်တော် ၀တ္ထု ၇း ၅၉)၊ နှင့် ယာကုဗ် (၁၂း ၂) တို့ ပါဝင်၏။ ရောမ သမိုင်းပညာရှင် တက်စ်တုစ်၏ မှတ်တမ်း အရ နောက်ပိုင်း အကြီးစား နှိပ်ကွပ် ခံရမှုများမှာ အေဒီ ၆၄ ခုနှစ်မှ စတင်၍ ရောမအင်ပါ၏ အာဏာပိုင်များ လက်အောက်တွင် ဖြစ်ခဲ့၏။ နီရို ဧကရာဇ်က သူတို့အား (ခရစ်ယံတို့အား) ထိုနှစ်အတွင်း ရောမအင်ပါယာ၏ မီးစကြီးဟု ပြစ်တင်ခဲ့၏။

အသင်းတော်၏ စကားစဉ်အရ နီရို၏ နှိပ်ကွပ်မှုအောက်၌ စိန့်ပီတာ (ပေတရ)နှင့် ပေါလ် (ပေါလု)တို့ သည်ပင် ရောမအင်ပါယာ၌ အာဇာနည်များ ဖြစ်ခဲ့ရသည် ဟူ၏။ အလားတူပင် ဓမ္မသစ်၏ မှတ်တမ်းထဲတွင် များစွာသော ညှဉ်းပန်းခံရမှုများ၊ သောကရောက်ရမှုများကို တင်ပြထားခြင်းများ ရှိ၏။ ခရစ်ယာန်များသည် ရောမ ဧကရာဇ် များ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ခြင်းများကို ငြင်းပယ်သောကြောင့် နှစ်ပေါင်း ၂၅၀ အတွင်းတွင် အကြီးအကျယ် ဒုက္ခခံရ မှုများ ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်း ခံခဲ့ရ၍၊ သူတို့အား သစ္စာဖောက်များဟု စီရင်ချက်ချကာ ကွပ်မျက်ခြင်းများလည်း ခံခဲ့ရ၏။ ဤကာလအတွင်း ပြင်းထန်စွာ နှိပ်ကွပ်ခံရမှုများ ရှိသော်လည်း ခရစ်ယာန်သာသနာသည် မြေထဲ ပင်လယ် ဒေသသို့ ဆက်လက် ပြန့်ကားခဲ့ပေသည်။

အသင်းတော် ကိုယ်တည် (တပည့်တော်များလွန် ခေတ်)

ပထမရာစု နောက်ပိုင်းနှင့် ဒုတိယရာစု အစောပိုင်းကာလများတွင် ခရစ်ယာန်ဘုန်းတော်ကြီးများ၏ ဝါစဉ် အားဖြင့် ဘုန်းတော်ကြီးများ အဖွဲ့ကိုယ်ထည်သည် ရှင်းလင်းစွာ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပေသည်။ တပည့်တော်များလွန် ခေတ်၏ အရေးပါသော ဘွဲ့ရောင်များမှာ ဆမီနာ့ မှ စိန့် ပိုလီခရိုက်ပ် နှင့် လီယွန်မှ အီရာနီးယာ့စ် တို့ ဖြစ်၏။ ဤကိုယ်ထည်သည် တပည့်တော်များအား ဆက်ခံခြင်း ဩဝါဒ၌ အခြေခံထား၍ ထို၌ လက်ဆင့်ကမ်း ဓလေ့ အဖြစ်၊ ဘွဲ့ရောင်တစ်ပါးသည် အခြားသော ရှေ့မှဘွဲ့ရောင်၏ ဝိညာဏရေးရာ ဆက်ခံသူဖြစ်လျက် သူတို့သည် လည်း နောက်ဆက်တွဲ တပည့်တော်များပင် ဖြစ်၏။ ဂျူး အသိုင်းအပိုင်းများတွင် ရှိခဲ့သကဲ့သို့ ခရစ်ယာန် အသိုင်းအပိုင်း တစ်ခုစီတွင် ပရက်စ် ဘိုင်တာ (အုပ်ချုပ်မှု အစုအဝေး) များရှိ၍ ထိုအထဲ၌ ဘွဲ့ရောင်လည်း ပါဝင်ပေသည်။ အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် ခရစ်ယာန်များ ပြန့်နှံ့သွားသောအခါ ဘရက်စ်ဘိုင်တာ များမှာ ပိုမို၍ တာဝန်ယူရ၍ ဘုန်းတော်ကြီးများ အသွင်ကို ပိုမိုဆောင်ရပေ၏။ အနိမ့်ဆုံးအားဖြင့်၊ အမှုထမ်းများ သည်ပင် နှမ်းပါးသူများနှင့် နာမကျန်းသူများကို စောင့်ရှောက်သော ကိစ္စများကဲ့သို့ ပိုမိုသော အခန်းကဏ္ဍများ၌ ဆောင်ရွက် ရပေ၏။

အစောပိုင်း ခရစ်ယာန် လက်ရေး မှတ်တမ်းများ

ခရစ်ယာန်သာသနာ ပြန့်နှံ့လာသောအခါ၊ ဟီလင်နက်စ်တက်ခ် လောက စာတတ်ပေတတ် အသိုင်းအဝိုင်းမှ အဖွဲ့ဝင်များ လိုအပ်လာပေသည်။ သူတို့သည် တခါတရံတွင် ဘွဲ့ကံရှောင်များ ဖြစ်လေ့ရှိသော်လည်း အစဉ် သဖြင့်ကား မဟုတ်ချေ။ သူတို့သည် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ (သုံးသပ်ဝေဖန်မှု) သီဝရီများကို သော်လည်းကောင်း၊ တခါတရံတွင် အကြောင်းပြချက်များဖြင့် အယူသီလအား ကာကွယ်ခြင်း သို့မဟုတ် ခရစ်ယာန် သာသနာ၏ မှန်ကန်မှုအား စောဒကတက်ခြင်းကို ထုချေခြင်း ဖြစ်သော (ဝေဖန်ရမည်ကို) အားနာခြင်း ကိုသော်လည်းကောင်း အလုပ်နှစ်မျိုးကို လုပ်ဆောင်ကြပေသည်။ ထိုစာရေးဆရာများအား အသင်းတော်၏ ဖခင်များဟု လူသိများကြ၍ သူတို့၏ လေ့လာမှုကို ပထရက်စ်တက်ခ်များဟု ခေါ်ပေသည်။ အစောပိုင်း ဖာသာ များ၏ စာရင်းတွင် အန္တီအုတ်မှ အက်နာ့တီးယာ့စ်၊ ပိုလီခရက်ပ်၊ ဂျပ်တင်မာတာ၊ လီယွန်မှ အီရမ်နီးယာ့စ်၊ တာ တူလီယန်၊ အလက်ဇန်းဒြားမှ ကလီးမင့်နှင့် အိုရီဂင် တို့ပါဝင်ပေသည်။

အစောပိုင်း ရုပ်ပွားများ

အပျိုစင်နှင့် ကလေး။ အေဒီ ၄ ရာစု- ရောမ ရှေးဟောင်း မြေအောက်သင်္ချိုင်းဂူ နံရံပန်းချီ

ခရစ်ယာန် အနုပညာလက်ရာများမှာ နောက်ပိုင်းတွင်မှ ဝင်ရောက်လာပေသည်။ အချို့သော စာပေ အထောက်အထားများက ဒေသဆိုင်ရာ ဆင်းတုများ အစောပိုင်းကပင် ရှိသည်ဟု ဆိုသော်လည်း၊ ပထမအနေဖြင့် ခရစ်ယာန် ဆင်းတုများ ဝင်ရောက်လာခြင်းမှာ အေဒီ ၂၀၀ ခန့်တွင်ဖြစ်ပေသည်။ **ဂျူးရာ-ယူရိုပို** ဂျူးဘုရား ကျောင်း ကဲ့သို့သော ဟီလင်နစ် ဂျူးများက ဘာသာရေး သရုပ်သကန်အဖြစ် ပုံများ ရေးဆွဲခဲ့ကြသော်လည်း မောရှေ၏ အစဉ်အလာဖြင့် ဆင်းတုများ တည်ထားခြင်းကို တားမြစ်ခဲ့ခြင်းသည် ခရစ်ယာန်များသို့ သက် ရောက်မှု အချို့ ရှိခဲ့သည်မှာ သံသယဝင်ဘွယ် မရှိချေ။ ဘာသာရေး သီအိုရီ ပညာရှင်များက မည်သို့မှ မရှင်းလင်းခဲ့ခြင်း၊ နိုင်ငံတော် နှိပ်ကွပ်ခံရမှုမှ ကင်းလွတ်ရန် ခရစ်ယာန် ကျင့်ဆောင်မှုအား ဖုံးကွယ်ထားခဲ့ခြင်းများ ရှိသော်လည်း အစောပိုင်း ကာလ ခရစ်ယာန် သာသနာနှင့် ၎င်း၏ တိုးတက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် ရှေးဟောင်းသုတေသန အထောက်အထားများက အစောပိုင်းကာလ ခရစ်ယာန်များ၏ ရုပ်ပွားဆင်းတု လက်မခံခြင်းကို ကျွန်တို့အတွက် သိနိုင်ရန် ချန်ထားခဲ့ခြင်း ရှိပေသည်။ ရှေးဦးအကျဆုံး ခရစ်ယာန် ပန်းချီများမှာ ရောမ မြေအောက် သင်္ချိုင်းဂူမှ ဖြစ်ပြီး ခုနှစ်သက္ကရာဇ်အားဖြင့် အေဒီ ၂၀၀ မှ ဖြစ်ပေသည်။ အစောဆုံး ခရစ်ယာန် ဆင်းတုများမှာ **စာကိုဟာဂီ**မှ ဖြစ်ပြီး အေဒီ ၃ ရာစု အစမှ ဖြစ်ပေသည်။

အစောပိုင်း အပြန်အလှန် ပုတ်ခပ် စွပ်စွဲမှုများ

ဓမ္မသစ်ကျမ်းစာကိုယ်တိုင် သမရိုးကျ သြဝါဒများအား ထိန်းသိမ်းစောင့် ရှောက်ခြင်းမှာ အရေးကြီးလှပြီး၊ ရှေးမြစ် များကို ထောက်ပြလျက် အပြန်အလှန် ပုတ်ခတ်စွပ်စွဲခြင်းများအား ငြင်းပါယ်ထားပေသည်။ သမ္မာကျမ်းဆိုင်ရာ မိစ္ဆာ ပရော်ဖက်များ တားမြစ်ခြင်း (အထူးသဖြင့် ရှင်မသဲနှင့် ရှင်လုကာတို့၏ ခရစ်ဝင်၌) များကြောင့်၊ ခရစ်ယာန်များသည် အယူသီလနှင့် ပတ်သက်သော ဘာသာပြန်များတွင် သမရိုးကျများဖြင့် လွှမ်းမိုးထားခြင်းကို ခံရပေသည်။ ရှေးဦးအသင်းတော်မှ ဘွဲ့ကံရှောင်များ၏ အဓိကပင်မ အခန်းကဏ္ဍများ အနက် တစ်ခုမှာ ဘာသာ ပြန်များ မှန်ကန်ခြင်းအား ဆုံးဖြတ်ပေးရန်နှင့် မိစ္ဆာအယူကို (အချင်းချင်း စွပ်စွဲသော အသုံးအနှုန်း) တိမ်းသည့် ဝိရောဓိ အယူအဆများကို ပါယ်ဖျက်ရန်တို့ ပင်ဖြစ်၏။

ဘွဲ့ရောင်းများအကြား အယူအဆကွဲများ ရှိလျှင် သမရိုး ကျ ဖွင့်ဆိုချက်များကို အသင်းတော်အတွက် အသုံးပြုလေ့ရှိပေသည်။

ခရစ်ယာန်ဘက်မှ ကာကွယ်ရေးသားသူ၊ အော်သိုဒေါ့ (သမရိုးကျဝါဒီ) စာရေးဆရာ **ဂျီ၊ ကော၊ ချက်စတာတန်** က သူ့ စာအုပ်တွင် ရဲတင်းစွာပင် ဆိုထားသည်မှာ ယေရှု (ခေတ်မှ အယူ)နှင့် ဓမ္မသစ်ကျမ်းတို့၏ အချိန်မှ အယူမှာ သဘောထား စို့စို့ပို့ပို့ ကွဲလွဲမှုများ ရှိနေသည် ဟုဖြစ်၍၊ တပည့်တော်များ အားလုံးက အစောဦးဆုံး အသင်း တော်၏ ဖာသာများ ဖြစ်သော အန္တီအုတ်မှ အက်နာတီးယား၊ ပိုလီခရက်ပ်၊ ဂျပ်စ်တင်မာတာ၊ အီရမ်နီးယား တို့ပြုခဲ့သကဲ့သို့ ယေရှု၏ ဩဝါဒများကို ပြောင်းလည်းခြင်းအား ဒေကတက် ခဲ့သည် ဟု ထောက်ပြထားပေသည်။ (မိစ္ဆာ ပရော်ဖက် အန္တီခရစ်၊ နေ့စွဲ ဗျာဒိတ်ကျမ်းမှ နီခိုလိုင်တန်စ်၊ အပြစ်၏ သားများကို ကြည့်ပါ) ယေရှုကလည်း မိစ္ဆာပရော်ဖက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ရှင်မာကု ၁၃:၂၁-၂၃ နှင့် မကောင်းသောမျိုးစေ့ (ရှင်မသဲ ၁၃:၂၅-၃၀။ ၁၃: ၃၆-၄၃) တွင် သူတို့သည် ခရစ်ယာန် သာသနာအား မည်သို့ အဖျက် အနှောက်ပြုသည်ကို တင်ပြခဲ့ပေသည်။

အစောဆုံး အငြင်းပွားမှုများတွင် ယေဘုယအားဖြင့် ခရစ်တော် ဆိုသော သဘာဝလည်း ပါဝင်နေ၏။ ဆိုလို သည်မှာ ယေရှု၏ (ကောင်းကင်နှင့်ဆိုင်သော) မြင့်မြတ်မှုနှင့် လူသားအဖြစ် ခံယူမှု မည်သို့ ဆက်စပ်သည် ဟူသော သီအိုရီ ကောက်ချက်ချမှုများ ပင်ဖြစ်၏။ **Docetism** ဒေါ့တက်ခီဇင်များက ယေရှု၏ လူသားအဖြစ် ခံယူမှုသည် ပုံဆောင်မှုမျှသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် လူအဖြစ် ဝင်စားခြင်းကို လက်မခံဟု လက်ကိုင်ထား၏။ **Arianism** အာရင်းမ်နစ်ဇင် များက ယေရှုသည် သေမျိုး (လူသား) မဟုတ်၊ ဘုရားဖြစ်ခြင်းဂုဏ်နှင့်လည်း မအပ်စပ် ခမည်းတော်ဘုရားထက် နိမ့်၏ (ရှင်ယောဟန် ၁၄:၂၈) ဟု လက်ကိုင်ထားကြ၏။ **Trinitarianism** သုံးပါးတစ်ဆူ ဝါဒီများက ခမည်းတော်ဘုရား၊ သားတော်ဘုရားနှင့် သန့်ရှင်းသော ဝိညာဉ်တော်သည် လုံးဝ ဥသု တစ်ဆူတည်းသာ ဖြစ်၍ အသွင်သုံးမျိုးဖြင့် ဖြစ်တည် ရှိ၏ဟု လက်ကိုင်ထားပေသည်။ များစွာသော အုပ်စု များက အမှန်တကယ် ဖြစ်တည်မှုသည် ဆန့်ကျင်ဘက် အစိတ်အပိုင်း အခြေမူလ နှစ်မျိုးအား ပုံဖော် တည်ရှိနေ သည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် မြင်နိုင်သောအရာအား (ရုပ်လောကအား) မိစ္ဆာအဖြစ်၊ ဝိညာဉ်တော် (နာမ်လောက) အား အကောင်းအဖြစ် မြင်နိုင်သည် ဟူသော နှစ်ခုသော ယုံကြည်ချက်ကို လက်ကိုင်ထားကြ၏။ အခြားသော အုပ်စု များက ရုပ်လောက နာမ်လောက နှစ်ခုလုံးအား ထာဝရဘုရားက ဖန်ဆင်းထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်ခုလုံးသည် အကောင်းချည်း ဖြစ်သည်။ ဤအချင်း အရာသည် ဘုရားဇာတိတော်နှင့် ခရစ်ဖြစ်သော ယေရှု၏ လူသားဇာတိ သဘာဝကို ကိုယ်စားပြုတင်ပြခြင်း ဖြစ်သည် ဟု လက်ကိုင်ထားကြပေသည်။

သမရိုးကျ (အော်သိုဒေါ့)များ၊ အနေအထား၊ ဩဝါဒများ ဖွံ့ဖြိုးလားမှုနှင့် အမျိုးမျိုးသော အယူအဆများ အကြား ယှက်နွယ်ခြင်းများသည် အဆက်မပြတ်သော တော်ဝင် အချေအတင် ဆွေးနွေးမှုများ ဖြစ်ပေသည်။ ခရစ်ယာန် များစွာက အနည်းစု တိထိုများကို ဆန့်ကျင်၍ သမရိုးကျ အနေအထား တည်ရှိမှု စုစည်းခြင်းကို အသိအမှတ်ပြုလိုသော ခေတ်သစ် ဘာသာရေး အယူအဆ ပညာရှင် နိုက်စ်နီ ခရိတ် တည်ထောင်ခဲ့သော ဩဝါဒများကို ပုံမှန်လေ့လာကြပေသည်။ အခြားသော သုတေသီများက မှတ်ချက်ချသည်တွင် အခြားသော အရာများ အကြား ဂျူး-ခရစ်ယာန်၊ ရှင်ပေါလု ဝါဒ ခရစ်ယာန်၊ ဂနော့စ်တက်စ်နှင့် မာစီကွန်နိုက်စ် ကဲ့သို့ အခြား သော အုပ်စုများ၏ ခြားနားချက်မှာ ရှေးဦးခရစ်ယာန် သာသနာသည် သမရိုးကျဝါဒနှင့် ပြိုင်ဘက်ဖြစ်နေသည့် အပိုင်းအစမျှသာ ဖြစ်သည်ဟူသော စောဒကတက်နေခြင်း ပင်တည်း။

သမ္မာကျမ်းစာ ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်

အေဒီ ၃ ရာစု စုစည်းမှု ရှင်ပေါလုပေးစာများ စာမျက်နှာ ၄၆ စာရွက်ခေါက်

သမ္မာကျမ်း ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်သည် ခရစ်ယာန်များက ဉာဏ်စဉ်တော်အားဖြင့် ကိန်းဝပ်ပေးခံရသော မှတ်တမ်း စာအုပ် ဟု သတ်မှတ်ခံယူလျက် ခရစ်ယာန်များအတွက် အခြေခံကျသော ဥပဒေအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပေးသည်။ စက်ဝပ် ဂျူးဂျင့် (၇၀) **Septuagint (LXX)** ကျမ်းစာအရ အစောပိုင်း အသင်းတော်များသည် ဓမ္မဟောင်းကိုသာ အသုံးပြုခဲ့ ကြသော်လည်း တပည့်တော်များမှာ နောက်ပိုင်းကာလတွင် ဓမ္မသစ်ကျမ်း အဖြစ် ထွန်းကားလာမည့် ကျမ်းစာသစ်များ အတွက် ဖွင့်ဆိုခြင်းများကိုလည်း ချန်ထားခဲ့ခြင်း မရှိချေ။

တပည့်တော်များ ဆက်စပ်ဆင်ခြင် ရေးသားချက်များသည် အစောဦးဆုံး ခရစ်ယာန် အသိုင်းအဝိုင်းတွင်း၌ပင် ရှင်သန် လည်ပတ်လျက် ရှိနေပေပြီ။ ပထမရာစု အဆုံးပိုင်း၌ စုစည်းပြီးသား စာမူများတွင် ရှင်ပေါလု၏ ပေးစာ များမှာ ထည့်သွင်းခံထားရပေပြီ။ **ဂျက်စ်တင် မာတာ** က ဒုတိယရာစု၏ အစောပိုင်းကပင် “တပည့်တော်များ၏ ကိုယ်ရေးမှတ်တမ်း” ကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ ၎င်းကို ခရစ်ယာန်များက ဧဝဂလီ (**gospels** သတင်းကောင်း) ဟုခေါ်ကြ ၍ ဓမ္မဟောင်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု အဖြစ်လည်း သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ ဧဝဂလီ ခရစ်ဝင်လေးကျမ်း (မသဲ၊ မာကု၊ လုကာ၊ ယောဟန်) တို့ကို အေဒီ ၁၆၀ အီရန်နီယာ့စ် လက်ထက်တွင် နေရာချခဲ့ကြောင်း သူကိုယ်တိုင် တိုက်ရိုက် ရည်ညွှန်းထားပေးသည်။ အေဒီ ၂၀၀ ၏ အစောပိုင်းတွင် အလက်ဇန်းဒြားမှ အော်ရီဂင်သည် အလား တူ ကျမ်းပေါင်း ၂၇ ကျမ်းကို အသုံးပြုခဲ့ ဟန်ရှိသည်။ ၎င်းမှာ ဟေဗြဲ၊ ရှင်ယာကုဗ်ဩဝါဒစာ၊ ရှင်ပေတရု ဩဝါဒ (ဒု)၊ ရှင်ယောဟန် ဩဝါဒ (ဒု နှင့် တ) နှင့် ဗျာဒိတ်ကျမ်း ကျမ်းစာအုပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ အငြင်းပွား နေခဲ့ဆဲ ဖြစ်သည့် ခေတ်သစ် ဓမ္မကျမ်းစာသစ် ကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။ (**Antilegomena** တွင်ကြည့်ပါ။) မြူရက်တိုရီယင် အပိုင်းအစ **Muratorian fragment** ကဲ့သို့ ခရစ်ယံ လက်ရေးမှတ်တမ်း အသေးအမွားပေါင်း ၂၀၀ ရှိနေ ကြောင်း ပြနေ၍ ဧဝဂလီ လေးကျမ်း ပါဝင်သော ယခုခေတ် ဓမ္မသစ်ကျမ်းစာ ပမာပင်ဖြစ်၏။ သို့ဖြင့် အစောပိုင်း အသင်းတော်များတွင် ဓမ္မသစ်ကျမ်းစာနှင့် ပတ်သက်၍ ကောင်းမွန်ညီညွတ်စွာ အချေအတင် ပြောဆိုမှု တစ်ရပ် ရှိခဲ့၍ အဓိကကြည့် လက်ရေးမှတ်တမ်းများကို ခရစ်ယာန် အသင်းတော် အားလုံးနီးပါးက ဒုတိယရာစု၏ အလယ်တွင် လက်ခံခဲ့ပေသည်။

အလက်ဇန်းဒြားမှ ဘွဲ့ရော့ပွပ် အက်သင်နာဇီးယာ့စ် (အေဒီ ၃၆၇) ၏ ဒီစီတာ ပေးစာတွင် သမ္မာကျမ်းစာသစ် ဖြစ်လာမည့် ကျမ်းစာများစာရင်းကို အတိအကျပေးခဲ့၍ သူက ထိုကျမ်းတို့ကို သတ်မှတ်လျက် “ကျမ်းစာ ပြုခြင်း” **"canonized"**

(kanonizomena) ဟူသည့် ဝေါဟာရကို သုံးထားပေသည်။ ဟက်ပေါင် အာဖရိက သံဃာယနာ (အေဒီ ၃၉၃) က စက်ဝိုင်းရှုထောင့် ကျမ်းစာများနှင့်အတူ ယနေ့ တည်ရှိနေသည့် ဓမ္မသစ်ကျမ်းစာကို အတည်ပြုပေးခဲ့ပေသည်။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်ကို အေဒီ ၃၉၇ နှင့် ၄၃၉ ခုနှစ် **ဂဲသီကန်ချ်** သံဃာယနာကြီးကလည်း ထပ် လောင်း အတည်ပြုခဲ့ပေသည်။ ထိုသံဃာယနာများမှာ ကျမ်းစာများကို (ဆက်လက်၍ လိုတိုး ပိုလျှော့ လုပ်ရန် မလိုတော့ဟု) အပြီးသတ် ပိတ်ခဲ့သည့် စိန့် ဩဂတ်စတင်၏ **သြဇာအာဏာအောက်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်** ပေသည်။ အေဒီ ၃၈၂ ပုပ် **ဒမေဆာ့စ်** ရောမ သံဃာယနာကြီးတွင် အကယ်၍ **ဒက်ခရေတန်စ် ဝလက်စီယာနာမ်** သည် မှန်ကန်စွာ ညီညွတ်မှု ရှိခဲ့လျှင် အထက်ပါ ရည်ညွှန်းခဲ့သော သမ္မာကျမ်းစာ သတ်မှတ်မှုဆိုင်ရာအား သတ်မှတ် ထုတ်ဝေရမည်။ သို့မဟုတ်က (ကျမ်း) စုဆောင်းမှု စာရင်းသည် ၆ ရာစုတိုင် ရှိနေဦးမည် ဟူ၏။ လက်တင် ဗော်လ်ဂိတ် ဒမေဆာ့စ် ကော်မစ်ရှင် တည်းဖြတ်မှု (အက်ဒီးရှင်း) သမ္မာကျမ်းစာ (အေဒီ ၃၈၃) အနောက်တိုင်း အတွက် ပြဋ္ဌာန်းချက် ကျမ်းစာအဖြစ် တပ်ဆင်သတ်မှတ်မှု ဖြစ်လာခဲ့ပေသည်။ အေဒီ ၄၀၅ တွင် ပုပ် အင်နိုးဆင့် (၁) **Pope Innocent I** က ဂဲလက်စ် **Gallic** ဘွဲ့ရောင်ပွဲ တူးလောက်စ်မှ အိက်စ်ဆူပါ ရီးယာ့စ် **Exsuperius of Toulouse** ထံသို့ ကျမ်းစာတော်၏ စာရင်းကို ပေးပို့ခဲ့သည်။ ထိုဘွဲ့ရောင်ပွဲများနှင့် အဖွဲ့ ကောင်စီမှ ဤအကြောင်းအရာအား ပြောဆိုခဲ့ကြသော်လည်း အသစ်အဆန်း ဖွင့်ဆိုခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ သို့သော် အသင်းတော်၏ စိတ်နှစ်လုံးတွင် ရှိနှင့်ပြီးသား အရာနှင့် ထိန်းညှိခဲ့ပေ၏။ ထိုမှ အေဒီ ၄ ရာစုတွင် အနောက်တိုင်း၌ ယနေ့ခေတ်မှ သမ္မာကျမ်းစာကဲ့သို့ ဘုံသဘောတူညီသော ဓမ္မသစ်ကျမ်းစာ ဖြစ်တည်လာပေသည်။ အေဒီ ၅ ရာစုတွင် အနည်း ငယ်သော ချွင်းချက်မှ အပ အရှေ့တိုင်းတွင် ဗျာဒိတ်ကျမ်းအား လက်ခံလာသည်မှ ပြဋ္ဌာန်း ကျမ်းစာဖြစ်ရန် ဟန် ချက်ညီခဲ့ပေသည်။ သို့ငြားသော်လည်း ရိုမန် ကာသိုလစ်များ၏ ထရင့်တံ့ သံဃာယနာကြီး **Council of Trent** (အေဒီ ၁၅၄၆)၊ အင်္ဂလန် အသင်းတော်အတွက် ဝိနည်းတော် ၃၉ ပိုဒ် **Thirty-Nine Articles** (အေဒီ ၁၅၆၃)၊ ကယ်လ်ဗန်နစ်ဇင် **Calvinism** များ အတွက် ဝက်စ်မင်စတာ သီလခံယူချက် **Westminster Confession of Faith** (အေဒီ ၁၆၄၇) နှင့် ဂရိ အော့သိုဒေါ့များ၏ ဂျေရုဆလင် သံဃာယနာ (အေဒီ ၁၆၇၂) များ မတိုင်မှီအထိ တိကျပြတ်သားသည့် ကျမ်းစာအဖြစ် မပြုလုပ် ခဲ့ချေ။